

49-56) En el P. Val ho vaig sentir a cada pas, des del Baix Maestrat fins a la Ribera Alta del Xúquer, i a Girona ja ho usava en el seu Vocab d'aquella comarca: «*Doll*, i més en pl., *dolls*; *rolls* d'aigua, xorros». «De l'Ullal del Mas d'Aragó ix un *ròl* aixís», ponderant el doll d'una deu, a Cervera; traslladat a vapors «un *ròl* de fum» Xodos (1961). Del Palància al Xúquer convertit en designació especial d'una de les varietats de sèquia, de les descripcions que vaig recollir-ne a Alberic, resulta que és un grau d'importància mitjana entre les varietats de sèquies i sequioles: duen un nom propi, sovint el mateix de la partida que reguen: el *ròl* de Missana, p. ex.; el *roll de Bou* és un dels cinc branques que deriven de L'Antell (nom del braçal general); la *Sèquia del Rollet* deriva de la d'Alzira (1962) A Algimia m'anomenen quatre *ròls*, cada un amb nom propi (*R de Iélos* etc.), a Puçol i a Vilamarxant llistes més llargues encara, que publicaré en les monografies respectives de l'*Onom Cat*; menys nombrosos o individuals a Torres-Torres, Valls de Segó i Llíria A Morvedre no es faci cas del nom *Camino del Rollo*, que no és més que corrupció del mapa IGC (92' x 69') en diuen *Camí del(s) ròl(s)* (1962)

59) Ja en el *DFgra*: «*roy*: cosa líquida qui surt chorro; pixera: *fer un roy o tenir un roy*; *royót*: roy gròs d'aygo, *buey de agua*; *royar* tr. tenir abundància, *rebosar*» «... / La humitat que arreu escampa / el *roi* que surt d'entre la viva esquerdà, / d'aquell molsut penyal», Bart. Guasp (*IdOr* IX, 57); parlant del cap «la closca se li esclafà contra una pedra, obrint-li un *roi* de sang», Baltasar Porcel (en la rev. «Vida Nova», n.º 7, 1956, 81). «Un *roy* de disbarats» AMAlcover (BDLC XII, 271) Parlant-me del Broll d'Estellencs, vora mar: «hi rajja un *ròl* així...!»; «un *roycèt* 'un raig' Sineu (1963-64).

10) El dicc lombard de Cherubini en dona la definició «fosso per cui scorre l'acqua tratta per arte dai fontini o dal vero corso d'alcun fiume, o raccoltavi dai fossati che scendon dai monti», que Salvioni apropia al parlar milanes, en el qual, però, troba *rónza* juntament amb *roza* (*Dial Moderno della Ci di Milano*, 208) Per al friulà *roje* o *roe* «canale d'acqua corrente» i per als seus representants toponímics, V. el treball d'AngPrati, *RLR* XII, 108-10

DERIV: *Rollet* 'braçal de sèquia' té gran predicament en el centre i migjorn valencià, però també com a genèric de NL: el *Rollet de Flor* a Algemesí, el *Rollet d'Abat* a Càrcer (on el distingeixen amb precisió del concepte de *braçal*, *escorredor* i *sequieta*, cada un d'ells com a genèric de noms propis); i també fins a l'extrem Sud: *Rollet de Riera* i *Rollet d'Amorós*, a Novel·la (1963). *Rolletó*: dins el realenc de Ressayran (Benimodo) hi ha la *Senda de la Figuera del Rolletó*, consigna en el pla cadastral.

Roiar 'rajar', verb derivat molt viu a Mallorca: a Porreres li emmudeixen la *l* un dels informants justificà el nom propi d'un pou «perquè *ròa*» i ell en deia *Es Pou Roat*, però potser no ve d'això el nom d'aquest pou, que altres anomenaren *P Rosat* i *Pou Rovat* (1964) «M.: Qüestió de . (fent senya de comptar do-

blers). C: Sí. C: Era d'esperar C: Què vols dir? M.: Que no m'estranya; sap que en *roiava* de molts!», GCortès (*IdOr* VIII, 132). També AMAlcover atribueix *royar* 'rajar' als pastors de llana de Manacor, però alhora *ruiar* amb *u*, en el sentit de 'regar, arrossar, tirar (un líquid)': «una lliura carnissera de saim l'escampen dins un ribell, i hi *ruyen* un royal d'aigua-ras», i ell mateix usa escrivint «una llesca de pa *ruyat* d'oli» (BDLC VII, 157, 160; X, 73) Entre els derivats castellans ens interessa especialment el santanderí *rullega* (Alcalde del Río) perquè té *-ll-*, cosa que no retrobo enlloc més en el domini hispanoportuguès, si bé sí, no lluny en basc, on no sols és viu *arroil* sinó amb gran arrelament onomàstic (Mitxelena, *Apell*, § 91; cf. *FonHiVca*, p. 84).

¹ Figuradament, doncs, obrir llit o conducte a llur voluntat, cedir a allò que s'espera d'elles. Aprofito l'ocasió per notar que encara que res no en digui Chabàs, i no sapiguem que hi hagi variants en el ms. ni a les eds, el context em sembla demanar que posem el vers *moltes peus tenen* primer que el que hi rima (versos 14744 i 14743, respectivament, de l'ed. Chabàs). — ² De tota manera el mot no ha estat mai cat. or., contra el que diu *AlcM*, ni sé que s'usi en el CpTarr., ni estic segur que a Urgell; d'això últim potser sóc jo el responsable en dir (*DECH* v, 359a48-50) que frases com *n'hi ha un bon roll* parlant de l'aigua, i en particular, del regatge, se senten a «tot l'Urgell i Segrià»: ho recordo, en efecte, sense tenir-ne dades a la vista, però almenys no consta que el mot fos usat en aquestes dues comarques abans de la construcció del gran canal «d'Aragó i Catalunya», que l'hi pot haver popularitzat. — ³ De passada crido l'atenció sobre un altre terme del sistema de reg de l'horta, que no coneixem en redactar la lletra A. La Prof. Zaragoza ens fa a saber que es pronuncia *àngle* a la p. 317 (i m'ho confirma de paraula, 1985): essent així no hi ha altra ortografia lícita ni possible que *+angle*, i no pas **agle* com ho ha grafat en altres pàgines de l'obra, per mor de la pretesa etimologia *agre* (de tota manera insostenible, semànticament i fonètica). Explica: «les terres d'arròs necessiten un mínim de 30 o 40 cm. de terra bona; davall-davall queda la terra fangosa, fluixa, dita *angle*», «si al principi tirassen fang moll, fang dragat ... es barrejaria amb el fang que ja té el camp, l'*angle*, i no uniria: resultaria un sòl poc sòlid»; «la sèquia que no rep aigua de l'horta té un fang moll, quasi llot: *angle*» (pàgines 125, 129, 132). No hi ha res semblant a aquest mot en el lèxic català o romànic que tingui un significat adequat: ha de ser alguna relíquua mossàrab o aràbiga (com tants termes del vocabulari irrigatori i hortícola del valencià central); però el fet que el grup *-ngl-* és impossible en fonètica aràbiga ens barra el pas, si doncs no suposem que vingui d'un anterior *àngel* (cosa ben fàcil), que justament seria d'un tipus estructural abundós en àrab: el dels adjectius que expressen qualitats físiques de les persones i coses, noms de colors, de defectes corpo-